

**Vabariigi Valitsuse määruse
„Ropka-Ihaste looduskaitseala kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Looduskaitseseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord.

Määrusega moodustatakse olemasoleva kaitseala – Aardla järve botaanilis-ornitoloogilise kaitseala baasil Ropka-Ihaste looduskaitseala (edaspidi *kaitseala*), laiendatakse kaitseala Natura 2000 võrgustikku kuuluvale Ropka-Ihaste loodusale, et tagada loodusala siseriiklik kaitse ja kehtestatakse kaitseala kaitse-eeskiri.

Ropka-Ihaste looduskaitseala asub Tartu maakonnas Tartu linnas, Haaslava vallas Aardla ja Aardlapalu külas ning Ülenurme vallas Reola ja Soinaste külas. Osaliselt on kaitseala territoorium olnud kaitse all alates 1991. aastast, kui Tartu maakonnavalitsuse 17. juuli 1991. aasta määrusega nr 202 „Aardla järve ja selle lähiümbruse riikliku kaitse alla võtmine” võeti kaitse alla Aardla järve botaanilis-ornitoloogiline kaitseala.

Vastavalt looduskaitseseaduse § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni looduskaitseseaduse alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla täiesti uut ala, vaid kinnitatakse kaitse all olevale alale kehtivate õigusaktide kohane kaitsekord.

Eelnõukohase määrusega muudetakse looduskaitseseaduse § 13 lõike 1 alusel olemasoleva Aardla järve botaanilis-ornitoloogilise kaitseala kaitsekorda ja kaitstava loodusobjekti tüüp looduskaitsealaks, laiendatakse kaitstavat ala ja kehtestatakse uus kaitse-eeskiri. Kaitstavat ala laiendatakse ning kaitsekorda ja kaitstava loodusobjekti tüüpi muudetakse tulenevalt vajadusest paremini tagada loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpide, kaitsealuste taimeliikide ning Eestis ja Euroopas ühe olulise rändlinnuliikide läbirändeala ja linnustiku elupaikade kaitse.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti Jõgeva-Tartu regiooni kaitse planeerimise spetsialist Kristel Tatsi (tel 730 2257, e-post kristel.tatsi@keskkonnaamet.ee), eksperdihinnangu on andnud Eike Vunk, eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Taavi Tattar (tel 786 8371, e-post: taavi.tattar@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti õigusosakonna jurist Madina Talu (tel 627 2178, e-post: madina.talu@keskkonnaamet.ee), keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post: siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

2.1. Kaitse eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Kaitseala kaitse eesmärk on Ropka-Ihaste luha kui olulise lindude rändepeatus- ja pesitsuspaiga ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse, samuti EÜ Nõukogu direktiivis 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (edaspidi *loodusdirektiiv*) nimetatud elupaigatüüpide kaitse.

Elupaigatüübid, mida Ropka-Ihaste kaitsealal kaitstakse, on huumustoitelised järved ja järvikud, lamminiidud ning soostuvad ja soo-lehtmetsad.

Linnuliigid, kelle elupaiku kaitstakse, on tutkas (*Philomachus pugnax*), hüüp (*Botaurus stellaris*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), väikehuik (*Porzana parva*), rohunepp (*Gallinago media*), väikekajakas (*Larus minutus*), mustviires (*Chlidonias niger*), rukkirääk (*Crex crex*), täpikhuik (*Porzana porzana*) ja mudatilder (*Tringa glareola*). Rändlinnuliigid, mille elupaiku kaitstakse, on luitsnokk-part (*Anas clypeata*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), rägapart (*Anas querquedula*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), rabahani (*Anser fabalis*), tuttvart (*Aythya fuligula*), lauk (*Fulica atra*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*), soopart ehk pahlsaba-part (*Anas acuta*), rooruik (*Rallus aquaticus*) ja hallpõsk-pütt (*Podiceps grisegena*).

Lisaks on ala kaitse eesmärgiks järgnevad loomaliigid: tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), tõugjas (*Aspius aspius*), hink (*Cobitis taenia*), võldas (*Cottus gobio*), vingerjas (*Misgurnus fossilis*), laiujur (*Dytiscus latissimus*), suur rabakiil (*Leucorrhinia pectoralis*), suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*), tiigikonn (*Rana lessonae*), rabakonn (*Rana arvalis*) ja rohukonn (*Rana temporaria*).

Ala kaitse eesmärgiks olevad taimeliigid on emaputk (*Angelica palustris*), pehme koeratubakas (*Crepis mollis*), aasnelk (*Dianthus superbus*), valge vesiroos (*Nymphaea alba*), ahtalehine ängelhein (*Thalictrum lucidum*), siberi võhumõök (*Iris sibirica*), värvi-paskhein (*Serratula tinctoria*) ja künnapuu (*Ulmus laevis*).

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 7 on loodusobjekti kaitse alla võtmise eeldused selle ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus. Ropka-Ihaste looduskaitseala kaitse alla võtmise peamised eeldused on ohustatud ja haruldaste kaitsealuste liikide ning nende elupaikade arvukas esinemine ning linnudirektiivist ja loodusdirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus.

Ohustatus ja haruldus

Haruldased ja ohustatud kooslused. Ropka-Ihaste looduskaitsealal esinevad looduslikud järve-, niidu- ja metsakooslused, elupaigatüübid – huumustoitelised järved ja järvikud (3160 – sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt direktiivi 92/43/EMÜ I lisale), lamminiidud (6450), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080* – tärn * tähistab esmatahtsat elupaigatüüpi), – on haruldaste ja ohustatutena lisatud loodusdirektiivi I lisasse ning osa elupaigatüüpe on märgitud seal esmatahtsate elupaikadena, mille kaitse tagamisel on Euroopa Liidul ja selle liikmesriikidel eriline vastutus.

Kaitse eesmärgiks oleva loodusdirektiivi elupaigatüübi huumustoiteliste järvede ja järvikute alla kuuluvad eelkõige huumus- ja segatoitelised järved. Kaitsealuste Natura 2000 järveelupaikade inventeerimise juhiste (2010, täiendatud 2013) järgi on Eesti pruuniveelised järved unikaalsed kogu maailmas ja väärivad tõhusat kaitset. Lamminiitude pindala on Eestis viimase 50–60 aasta jooksul vähenenud, mistõttu tuleb seda elupaigatüüpi kaitsta jätkuva hävimise eest. Luhtade hoolduskava (2011) järgi võib kõrge looduskaitseväärtusega luhaniitude pindala Eestis hinnata 16 000 hektarile, millest esinduslikke lamminiite (st Keskkonnaregistri kaardikihi alad, mille esinduslikkus, looduskaitsealine seisund või üldine looduskaitseväärtus on „A“ ning ükski nimetatud väärtus pole madalam kui „B“) on **9195 ha** (2011. a seisuga). Kuna Eesti esinduslikumate lamminiitude hulka arvatakse ka Ropka-Ihaste luhaniidud, siis on nende kaitse läbi taastamis- ning hooldustegevuste riiklikult oluline. Mitmekesiste keskkonnatingimustega lamminiidud on elupaigana olulised ka eri

liigirühmadele (nt putukad, taimed, linnud, kahepaiksed), keda lammialade käekäik otseselt mõjutab, sealhulgas linnu- ja loodusdirektiivi liike või ka ainult Eesti mastaabis kaitstavaid liike. Suurimaks ohuteguriks lamminiidu aladele on hooldamise lakkamine, millega kaasneb alade võsastumine, liigirikkuuse langus ning niitude pindala vähenemine.

Liikide hulgas on kaitse eesmärgiks seatud kaks I kaitsekategooria, üheksa II kaitsekategooria ja 20 III kaitsekategooria liiki, mis on looduskaitse alla võetud nende harulduse ja ohustatuse tõttu.

Pehme koeratubakas (*Crepis mollis*) on Eestis väheneva arvukusega taim, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohustatud seisus ning on arvatud looduskaitsealuse alusel haruldase ja hävimisohus liigina I kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Pehmet koeratubakat kasvab keskkonnaregistri andmetel üksnes Tartu linnas ja selle lähimates valdades. Liigi peamisteks ohuteguriks on niitude (lamminiitude) võsastumine niitmise või karjatamise katkemisel.

Värvi-paskhein (*Serratula tinctoria*) on Eestis väheneva arvukusega taim, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohualtis seisus ning on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Värvi-paskheina kasvab keskkonnaregistri andmetel peamiselt Lääne-Eestis või Tartus ja selle lähiümbruses. Liigi peamiseks ohuteguriteks on niitude (kuivade lamminiitude) võsastumine niitmise või karjatamise katkemisel.

Emaputk (*Angelica palustris*) on Eestis väheneva arvukusega taim, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohustatud seisus ning on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina II kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Emaputke kasvab keskkonnaregistri andmetel peamiselt Lääne-Eestis või Tartus ja selle lähiümbruses. Liigi peamisteks ohuteguriteks on metsamajanduslik tegevus, ehitus ja soode kuivendamine.

Aasnelk (*Dianthus superbus*) on Eestis väheneva arvukusega taim, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohustatud seisus ning on arvatud looduskaitsealuse alusel vähearvuka ja ohustatud liigina II kategooria kaitsealuste liikide hulka. Peaaegu kolmandik kogu aasnelgi Eesti populatsioonist (kõige enam levinud Harju-, Hiiu-, Tartu- ja Läänemaal) kasvab keskkonnaregistri järgi Tartu maakonnas. Liigi peamisteks ohuteguriteks on niitude (aruniitude) võsastumine niitmise või karjatamise katkemisel.

Ahtalehine ängelhein (*Thalictrum lucidum*) on Eestis stabiilse arvukusega taim, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohuvälises seisus ning on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Ahtalehise ängelheina enamik leiukohti jäävad keskkonnaregistri andmetel Tartu linna ja selle ümbruse luhtadele, seega asuvad nendel luhtadel järelikult teadaolevalt kõige sobivamad biotoobid liigile.

Valge vesiroos (*Nymphaea alba*) on Eestis väheneva arvukusega veetaim, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus ning on arvatud looduskaitsealuse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Liigi elupaigaks on huumustoitelised, segatoitelised ja rohketoitelised järved, millest tulenevalt ohustavad liiki kõik järve seisundit oluliselt mõjutavad tegurid (süvendamine, paisutamine, kaldajoone muutmine).

Siberi võhumõök (*Iris sibirica*) on Eestis väheneva arvukusega taim, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus ning on arvatud looduskaitseeaduse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Liigi elupaigaks on märgadel muldadel asuvad niidud (lammi- ja soovikuniidud). Liigi peamisteks ohuteguriteks on niitude (lamminiitude) võsastumine, ehitustegevus ja soode kuivendamine.

Künnapuu (*Ulmus laevis*) on Eestis hajusalt levinud puu, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus ning on arvatud looduskaitseeaduse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Künnapuu kasvab peamiselt salu- ja lammimetsades ning põõsastikes. Liigi peamisteks ohuteguriteks on raie ja ehitustegevus (sobivate kasvukohtade raadamine).

Rohunepp (*Gallinago media*) on ebaühtlaselt levinud harv haudelind, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohualtis seisus ning on arvatud looduskaitseeaduse alusel vähearvuka ja ohustatud liigina II kategooria kaitsealuste liikide hulka. Rohunepi arvukus on pidevalt vähenenud. Selle põhjuseks on madalsoode kuivendamine, lamminiitude ja soostunud heinamaade ulatuslik kraavitamine ja viimastel aastakümnetel niitmise lakkamine jõelammidel.

Tutkas (*Philomachus pugnax*) on haruldane luhtade ja rannaniitude haudelind, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohustatud seisus ning on arvatud looduskaitseeaduse alusel haruldase ja hävimisohus liigina I kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Tutkas pesitseb Euraasia tundravööndis ja parasvöötmes. Tutka arvukuse languse põhjuseks Lääne-Euroopa ja Läänemere piirkonnas on sobivate majandatavate rohumaade kadumine. 19. sajandi teises pooles oli tutka arvukus Eestis kõrge, 20. sajandi alguses oli pesitsevaid emaslinde ligikaudu 2000 ja arvukus on langenud praeguseni. 2003.–2007. aastatel pesitses Eestis hinnanguliselt kõigest 10–30 emaslinde. Kuna liigi arvukus on kriitiliselt madal, on vajalik potentsiaalsete ja sobivate elupaikade kaitse alla võtmine (liigi tegevuskava eelnõu, 2013).

Täpikhuik (*Porzana porzana*) on stabiilse arvukusega haudelind, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohuvälises seisus ning on arvatud looduskaitseeaduse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Täpikhuigu eelistatud elupaikadeks on mageveelised tiheda poolveeliste taimede kattega märgalad erineva või sesoonselt varieeruva vee sügavusega alla 15 cm. Madala arvukuse korral kohatakse täpikhuiku peamiselt roostikes ja nende servaaladel, kõrge arvukuse ja elupaikade vähesuse korral ka mitmesugustel heinamaadel. Pesitseda eelistab täpikhuik tihedas tarnastikus või roostikus, madal- ja siirdesoodes, niisketel niitudel, eutroofsete järvede kallastel jm. Aastatel 2003–2008 on Eestis hinnatud täpikhuigu pesitsusaegseks arvukuseks 1000–10 000 paari, seega võib arvukus väga suures ulatuses muutuda, kuid üldist trendi hinnatakse stabiilseks (Roostikulindude kaitse tegevuskava eelnõu, Eesti Ornitoloogiaühing, 2013).

Hüüp (*Botaurus stellaris*) on stabiilse arvukusega haudelind, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus ning on arvatud looduskaitseeaduse alusel vähearvuka ja ohustatud arvukusega liigina II kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka.

Mustviires (*Chlidonias niger*) on mõõdukalt langeva arvukusega haudelind, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohuvälises seisus ning on arvatud looduskaitseeaduse alusel vähenevate elupaikade ja väheneva arvukusega liigina III kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka.

Väikekajakas (*Larus minutus*) on tugevalt langeva arvukusega haudelind, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohualtis seisus ning on arvatud looduskaitsealuse alusel vähearvuka ja ohustatud arvukusega liigina II kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka.

Soopart (*Anas acuta*) on tugevalt langeva arvukusega haudelind, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohualtis seisus ning on arvatud looduskaitsealuse alusel vähearvuka ja ohustatud arvukusega liigina II kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka.

Tiigilendlane (*Myotis dasycneme*) on Eestis paiguti levinud ning suhteliselt vähearvukas liik, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus ning on arvatud looduskaitsealuse alusel vähearvuka ja ohustatud liigina II kategooria kaitsealuste liikide hulka. Liigi peamiseks ohuteguriteks on häirimine (talvitumiseaegne), õõnsate puude vähenemine, ehitustegevus (varjupaikade sulgemine) ja kaevandamine.

Loodusdirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus

Loodusdirektiivi ülesanne on kaitsta ohustatud loomaliike ja nende elupaiku ning aidata kaasa looduse mitmekesisuse säilimisele ja taastamisele. Direktiivi artikli 6 punkt 1 kohaselt tuleb liikmesriikidel kehtestada vajalikud kaitsemeetmed direktiivi lisades nimetatud elupaigatüüpide ning liikide ja nende elupaikade kaitseks, mis vastavad nende elupaigatüüpide ja liikide ökoloogilistele nõudlustele. Ropka-Ihaste looduskaitsealal on esindatud ohustatud ja haruldased elupaigatüübid huumustoitelised järved ja järvikud (3160), lamminiidud (6450) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), mis on kantud loodusdirektiivi I lisasse ning liigid tiigilendlane, tõugjas, hink, võldas, vingerjas, laiujur, emaputk, suur rabakiil ja suur-kuldtiib ja nende elupaigad, mis on kantud loodusdirektiivi II lisasse. Lisaks kaitstakse loodusdirektiivi IV lisasse kantud tiigi- ja rabakonna ning V lisasse kantud rohukonna.

Linnudirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus

Linnudirektiivi eesmärk on kaitsta kõiki linde tapmise ja püüdmise eest, piirata lindude küttemist ja nendega (samuti nende kehaosade ja neist valmistatud esemetega) kaubitsemist, kindlustada elupaikade säilimine ja paljunemine levikualal. Liikmesriikide territooriumil looduslikult esinevad linnuliigid on peamiselt rändliigid, mis moodustavad ühispärandi, mistõttu on tõhus linnukaitse üldjuhul mitmeid riike hõlmav. Direktiiv teeb kohustuslikuks moodustada üleeuroopaliselt ohustatud liikide ja rändliikide elupaikade kaitseks spetsiaalsed linnualad. Linnudirektiivi artikli 4 punkt 2 kohaselt on liikmesriikidel kohustus rakendada erimeetmeid direktiivi lisades nimetatud regulaarselt esinevate rändlinnuliikide, eelkõige nende liikide pesitsus-, sulgimis- ja talvitusala ning rändepeatuspaikade kaitseks, mis tagaks nende liikide säilimise ja paljunemise levikualal.

Liigid, kelle rändepeatus- ja pesitsuspaiku kaitstakse, on järgmised: tutkas, hüüp, väikeluik, väikehuik, rohunepp, väikekajakas, mustviires, rukkirääk, täpikhuik, mudatilder, luitsnokk-part, viupart, sinikael-part, rägapart, suur-laukhani, rabahani, tuttvart, lauk, naerukajakas, kiivitaja, soopart ehk pahlsaba-part, rooruik ja hallpõsk-pütt.

2.2. Kaitse alla võtmise otstarbekus

Osaliselt on kaitseala territoorium olnud kaitse all alates 1991. aastast, kui Tartu maakonnavalitsuse 17. juuli 1991. a määrusega nr 202 „Aardla järve ja selle lähiümbruse riikliku kaitse alla võtmine” võeti kaitse alla Aardla järve botaanilis-ornitoloogiline kaitseala.

Kaitseala lamminiitude väärtus Tartu linnas ja selle lähiümbruses seisneb peamiselt linnustikule elupaiga pakkumises ning puhveralana toimimises ülejutuste ajal. Kuna

lamminiidu kujunemisel ja säilimisel on oluliseks teguriks perioodiliselt korduvad üleujutused, siis saab vaid teatud piirangute (nt ehitus-, kaevandamiskeeld) ja kaitsekorralduslike meetmetega (nt niitmine) tagada lammialade soodsaks seisundiks vajalikke protsesse. Eriti oluline on arendustegevuse piirangute seadmine linnas või selle lähiümbruses, kuna arendussurve on linnapiirkondades tavaliselt suurem. Lisaks on Emajõe ääres otstarbekas lamminiitu säilitada, kuna see on üks ulatuslikumaid suurte jõgede kallastel säilinud lamminiitude alasid Eestis. Luhtade hoolduskava (2011) järgi on Ropka-Ihaste lamminiidud ühed esinduslikumad Eestis. 2001. aastal toimunud Natura 2000 loodusdirektiivi elupaigatüüpide inventuuri andmetel varieeruvad kaitsealal olevate lamminiitude esinduslikkuse hinnangud vahemikus A–C (üliväärtuslik kuni küllaltki väärtuslik). A-esinduslikkusega lamminiidud moodustavad kaitsealast 25%, B-esinduslikkusega 26% ja C-esinduslikkusega 12%. Huumustoiteliste järvede ja järvikute hulka arvatud Aardla järv, mis kaitsekorralduskava koostajate andmetel (2011) on pigem segatoiteline järv, on väärtuslik ennekõike linnustiku kaitse seisukohast. Kaitsealal 2001. aastal inventeeritud soostuva ja soolehtmetsa väärtus on kaitsekorralduskava koostajate andmetel (2011) metsana väga väike või puudub ning selle areng sõltub veerežiimist, kujunedes kas parema esinduslikkusega metsaks või soolaks. Metsaregistri 2012. aasta takseerandmete järgi on elupaigatüübi 9080* alal peamiselt kuivendusest mõjutatud keskealised ja valmivad kaasikud või pajupõõsastikud. Madalsoo kaasikud on tsooneeritud sihtkaitsevööndisse, kus kaitsekorra rakendamisel nende metsade looduskaitseline väärtus tõuseb, kui vähendada kuivendamise negatiivset mõju (võimalik sihtkaitsevööndis maaparandustöödele tingimuste seadmisega).

Valge vesiroos kasvab kaitseala Ihaste lahustüki jõesoodil ja on hetkel heas seisundis. Samuti on heas seisundis siberi võhumõök, mille esinduslikke leiukohti jääb kaitseala kõikidele lahustükkidele. Ahtalehise ängelheina seisundit hinnatakse samuti kaitsealal heaks, kuid emaputke ja pehme koeratubaka seisundit ohustab luhtade kinnikasvamine. Künnapuud kasvavad hajusalt üksikute puudena kaitsealal neile ühes väheses sobilikus kohas – lamminiidul –, seega on oluline neid Ropka-Ihaste kaitsealal kaitsta. Aasnelgi isendeid on kaitsealal vähe ja nende seisund suhteliselt kesine, kaitse tagamiseks tuleb vältida kasvukoha võsastumist.

Ropka-Ihaste looduskaitseala kaitsekorralduskava eelnõu (2011) järgi on kaitsealal tiigikonn arvukas ega pole antud alal ohustatud; rabakonn ja rohukonn on ilmselt arvukad. Kahepaiksetele on oluline tagada kudemisveekogude kvaliteet, st vältida näiteks üleujutatavate luhaalade ja tiikide võsastumist ning veekogude kuivamist ja kuivendamist. Alal leiduvad sobivad kudeveekogud kahepaiksetele ja kuna linnustiku kaitse meetmed katavad ka neile liikidele sobivate elupaikade kaitse, mistõttu on otstarbekas sellel alal kaitsta ka kahepaikseid, et vältida nende liikide ohustatust muutumist.

Tiigilendlasele, mis on samuti loodusdirektiivi liik, on Ropka-Ihaste kaitseala toitumisala. Peamiselt kasutab liik oma tegevuseks Emajõe ning Tartu linna lahustükile jäävat Emajõe sooti. Kuna tiigilendlane on Eestis vaid paiguti levinud ja suhteliselt vähearvukas, tuleb liiki ja tema elupaiku, sealhulgas toitumisalasid, kaitsta. Ohuteguriks on luhtade võsastumine.

Kaitseala kaitse eesmärgiks seatud rahvusvaheliselt olulistele (eelkõige Euroopa mõistes) linnuliikidele on ala elu- ja rändepeatuspaigaks. Ropka-Ihaste looduskaitseala loomisega tagatakse, et rändlinnuliikidele säilivad rändel peatumis- ja toitumisvõimalused. Ropka-Ihaste looduskaitseala kaitsekorralduskava eelnõu (2011) koostajate andmetel on Ropka-Ihaste ala üks tähtsaim veelindude (eriti hanede) rändepeatuspaik ja pesitsusala Ida-Eestis ning üks linnurikkaim ala Eestis. Loodava kaitsealaga sarnastes piirides on määratud ka Ropka-Ihaste IBA-ala (*Important Bird Area*), st rahvusvaheliselt oluline linnuala. Ropka-Ihaste looduskaitseala kaitsekorralduskava eelnõu (2011) koostajate hinnangul (mis tuginevad Eesti

orinoloogiahingute vaatlusandmetele) on loodusdirektiivi kuuluvatest kaitse eesmärgiks seatud linnuliikidest hüübi ja täpikhuigu seisund Ropka-Ihaste kaitsealal hea või ilmselt hea ning väikeluige, rukkiräägu ja tutka seisund keskmine või ilmselt keskmine. Lisaks on nimetatud kaitsekorralduskava eelnõu koostajate hinnangul kaitseala kuivemad rohumaad ühed parimad rukkiräägu pesitsusalad Eestis. Parimatel aastatel pesitseb Ropka-Ihaste üleujutatud rohumaadel sadu täpikhuikusid, ka Eestis haruldane väikehuik on alal regulaarne pesitseja, samuti on parimatel aastatel alal kohatud ohtralt väga haruldasi ja ohustatud, I kategooriasse kuuluvaid tutkaid. Vähearvukad, aga tüüpilised pesitsejad alal on väikekajakas ja mustviies. Alale jääb rahvusvahelise tähtsusega linnuliigi, rohunepi, mänguala. Rohunepi isendite arv on arvatavalt mõõdukalt langenud. Rohuneppi mõjutavaks ohuteguriks on kuivendamine, rohumaade kulustumine, võsastumine ja kultuuristamine. Rohunepi mängukohti on leitud kaitseala kõikidel lahustükkidel ning nende asukoht sõltub otseselt üleujutustest ja veetasemest. Väikeluige alamliigi kaitse tegevuskava aastateks 2012–2016 järgi on Ropka-Ihaste väikeluige jaoks üks üle-eestiline registreeritud rändepeatuspai, st et selle ala sobivus väikeluige rändepeatuskohaks sõltub väga oluliselt aktiivsest kaitsekorraldusest. Aktiivse kaitsekorralduse puudus antud hetkel võib olla ka põhjus, miks väikeluikede rändekogumite arv Ropka-Ihaste alal on aastatel 1900–2000 vähenenud 30 korda (väikeluige tegevuskava andmetel) võrreldes aastatega 2000–2011, mil rändekogumeid oli 450.

2008. aastal tehtud uuringuga leiti kaitsealalt suurele rabakiilile sobivaid elupaiku ja kaitsekorra rakendamisel tagatakse nende elupaikade säilimine. Samal põhimõttel tagatakse ka kaitse eesmärkide hulka arvatud laiujuri elupaiga kaitse. Hingu, vingerja, tõugja, võldase ja laiujuri elupaigad on keskkonnaregistri andmetel Emajões. Nimetatud liike mõjutavad veekogude muutmine ja kuivendamine.

Järvekonna leiu informatsioon pärineb 1994. aastast ja korduvate vaatluste puudumise tõttu ei saa lugeda kaitseala antud liigi esinemisalaks. Kuna liigi elutegevus on tihedalt seotud märgaladega, siis eeldatavasti on kaitse tagatud koosluste kaitse kaudu ka järvekonnale, mistõttu ei ole liiki kaitse eesmärgiks seatud. Kaitse eesmärgiks ei seata veel kaitsealuseid taimeliike kahkjaspunane sõrmkäpp, balti sõrmkäpp, suur käopõll ja hall käpp ning linnuliiki suurkoovitaja, kuna keskkonnaregistri andmetel on tegemist nende liikide väga väikesearvuliste esindustega sellel kaitsealal. Keskkonnaregistri andmetel on kaitsealalt leitud ka punaselg-õgijat, kuid nimetatud liiki ei määrata kaitse eesmärgiks, kuna antud alal kaitstakse peamiselt lindude rändepeatuspai, mis eeldab ala avatuna hoidmist, kuid see ei vasta punaselg-õgija elupaiga nõudlustele. Lisaks ei ole kaitse eesmärgiks seatud teisi käsitiivalisi peale tiigilendlase, kuna nende elupaigad kattuvad tiigilendlase omaga ja on kaitstud kavandatava kaitsekorraga.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kaitseala tüübiks on valitud looduskaitseala, kuna kaitsealal on peamiseks kaitse eesmärgiks looduse, s.o elupaigatüüpide ja liikide ning nende elupaikade säilitamine. Looduskaitseaduse § 27 kohaselt moodustatakse looduskaitsealad looduse säilitamiseks, kaitsmiseks, taastamiseks, uurimiseks ja tutvustamiseks. Kuna alal esinevad mitmed loodusväärtused (liigid ja kooslused), siis ei ole püsielupaiga moodustamine otstarbekas, kuna see moodustatakse peamiselt kaitsealuse liigi ja tema elupaiga kaitseks. Samuti ei ole hoiuala moodustamine sobilik, kuna hoiuala ei võimalda ala tsoneerimist, et rakendada vajalikke piiranguid kaitseala eri osades, nt Aardla järve sihtkaitsevööndis mootorita ujuv vahendiga sõitmise ajaline piirang liikide häirimise vältimiseks pesitsusajal.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piir

Kaitseala piiritlemisel on lähtutud põhimõttest, et kaitsealasse on hõlmatud kaitset vajavad loodusväärtused ja loodusväärtustele vajalik puhver ning ala piirid peavad olema looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Nii välis- kui ka vööndite piiri määramisel on võimaluse korral kasutatud looduses tuvastatavaid orientiire nagu teed, sihid, kraavid, veekogud ning vajaduse korral ka koosluste ja kinnistute piire, lisaks eelnimetatud võimaluste puudumisel ka mõttelisi sirgjooni. Kaitseala piir on kantud kaardile, kasutades alusena Eesti põhikaarti (möötkava 1:10 000) ja maakatastri andmeid seisuga jaanuar 2013.

Kuna olemasolev umbes 132 ha suurune Aardla järve botaanilis-ornitoloogiline kaitseala ei hõlma terviklikku ning loodusalana ja linnualana määratletud lamminiitide ja veekogude kompleksi antud piirkonnas ega sealseid rahvusvahelise ja riikliku tähtsusega loodusväärtusi, ei ole kõigi ala kaitse eesmärgiks seatud väärtuste (luhaniidud, järvekooslused, taimeliigid ja linnustik) kaitse kaitseala senistes piirides tagatud. Sellest lähtuvalt laiendatakse Ropka-Ihaste looduskaitseala oluliselt suuremale territooriumile (790 ha) nii, et see hõlmaks piirnevaid kõrge loodusväärtusega alasid ja ala kaitse eesmärgiks seatud väärtusi maksimaalselt.

Võrreldes kehtiva loodusobjekti pindalaga (132 ha) suureneb kaitseala pindala 790 hektarini, kuid kokkuvõttes suureneb 668 ha võrra, kuna kaitsealalt arvatakse välja *ca* 10 ha soist ala. Juba kaitse all olevale alale liidetakse 315 ha riigimaad, 204 ha munitsipaalmaad, 99 ha eramaad ja 50 ha reformimata maad.

Vastavalt eelnõukohasele kaitse-eeskirjale koosneb kaitseala kolmest lahustükist, mida eraldavad Emajõgi ning Tõrvandi–Roiu–Uniküla tee. Kõik kaitseala osad eristuvad selgelt ümbritsevatest asula- ja põllumajandusmaastikest.

Kaitseala põhjatükk (edaspidi *Ihaste lahustükk*) piiritletakse peamiselt põhimõttel, et kaitstud oleksid hooldatud lamminiidud, kaitsealuste taimeliikide kasvualad, mida jääb territoriaalselt sellele lahustükile kõige enam, ja linnustiku (eelkõige rukkiräägu ja täpikhuigu) pesitsusalad. Kaitseala Ihaste lahustükki Tartu linnas piirab läänest ja lõunast Emajõe vasakkallas, idast Ihaste tee kaitsealapoolne serv ning põhjast ja lahustüki kaguosast kraavi kaitsealapoolne serv. Olemasolevad objektid nagu Ihaste tee ja kraav jäeti kaitsealast välja, kuna tee hooldamine ja kasutamine ega kraavi hooldamine ei ohusta kaitseala kaitse eesmärke.

Ihaste lahustüki lõunapoolne piir, mis kulgeb osaliselt mööda Emajõe, on 2012. aasta avalikustamise käigus tõmmatud varem kavandatud piiriga võrreldes põhja poole (jättes välja u 0,4 ha suuruse ala), et korrigeerida piiri, mis algselt kulges ebaloogiliselt. Lahustüki lõunapiiriga paralleelselt kulgeva tee ja kraavi vahele jääb u 10 m riba, millel ei ole looduskaitse väärtust. Seepärast otsustati piiri korrigeerimisel arvestada ortofotol (põhikaardilt kraav puudub) eristatava kraaviga ja tõmmata piir kraavist põhja poolt nii, et lahustüki lõunapoolse piiri kirde-edelasuunaline sirge kulgeks kõlvikupiirist Emajõe veepiirini.

Kaitseala keskosa lahustüki piiritlemise peamiseks kaalutluseks on ala olulisus lindude rändepeatuspaigana, kuid sellel lahustükil on kõige vajalikum ka poollooduslike koosluste taastamine, kuna see on kaitseala kõige enam võsastunud lahustükk. Kaitseala keskosa jääb Emajõe paremkalda, Tõrvandi–Roiu–Uniküla tee põhjapoolse serva ning Ülenurme asula ja Haaslava valla arendusalade vahele. Piiritlemiseks on kasutatud katastriüksuste ja veekogude piire (Emajõe paremkallast ja Aardla jõe vasakkallast) ning mõttelisi sirgjooni. Emajões on leitud kaitsealuseid liike, kuid selle jõelõigu arvamine kaitseala piiridesse ei ole siiski vajalik, sest veekogude ja seal esinevate liikide peamiseks ohuks on elupaiga reostumine, kuid seda ei

ole võimalik vältida ainult antud jõelõigu kaitsmisega. Veekogude valgalapõhist kaitset korraldatakse veeseaduse alusel veemajanduskavadega, mistõttu pole otstarbekas nimetatud jõelõikude kaitse alla võtmine.

Kaitseala keskosa lahustüki piiritlemisel on Aardla jõgi välja jäetud, kuna selles ei ole teadaolevalt registreeritud kaitsealuseid liike, mille kaitseks oleks tarvis kehtestada kaitsekord, samuti tagab piiritlemine mööda jõe (vasak)kallast parema arusaamise piiri kulgemisest.

Kaitseala lõunapoolseima lahustüki piiritlemisel lähtuti peamiselt põhimõttest, et tagada lindude (eriti hanede) rändepeatuspaik ja selle kvaliteedi säilimine hooldatud niidualadena. Hanede rändepeatuspaiga kvaliteeti näitab ala suurus ning hooldatus: mida suurem on hooldatud ala, seda sobivam on peatuspaik.

Kaitseala lõunapoolseim lahustükk hõlmab Aardla poldri looduslikuma ja ekstensiivse põllumajandusega osa, mida piiravad poldritammil kulgev tee (jäab kaitsealast väljapoole) ja kraavid, põhjast Tõrvandi–Roiu–Uniküla tee, mille osas kulgeb piir teest lõuna pool mööda tee katastriüksuse piiri. Lahustüki välispiiriks olevad teed on kaitsealast välja jäetud, kuna nende kasutamine ega hooldamine ei ohusta kaitse eesmärke. Osaliselt on poldri kraavid lahustükki sisse jäetud, kuna see võimaldab suunata nende hooldamist ja rekonstrueerimist. Poldri ala arvatakse kaitsealasse peamiselt lindude rändepeatuspaiga tõttu.

Loodav kaitseala on tzoneeritud kolmeks sihtkaitsevööndiks (kogupindalaga 432 ha) ja kolmeks piiranguvööndiks (kogupindalaga 358 ha). Sihtkaitsevööndid on sealsetest loodusväärtustest lähtuvalt erinevate kaitse eesmärkide ja kaitsekorruga. Sihtkaitsevööndite kaitsekord tagab seal säilinud looduslikele luhakooslustele tõhusama kaitse, seda ka rangema kaitsekategooria linnu- ja taimeliikidele, kuna sihtkaitsevööndites on keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine ning kõik lubatud tegevused peavad olema selge looduskaitse eesmärgiga. Aardla järve sihtkaitsevöönd on linnustiku seire andmetel peamine veelindude peatuspaik, mille säilimine eeldab eesmärgipärast ala kasutamist ja kuivendamise suunamist lindude elupaiga nõudlusi arvestades. Samal põhjusel on Aardla järve sihtkaitsevööndis seatud ka mootorita ujuvvahendiga liikumiseks piirang. Ropka ja Ihaste sihtkaitsevööndid moodustatakse peamiselt lamminiitude ja selle elupaigatüübiga seotud liikide kaitseks, mis eeldab samuti eesmärgipärast ala kasutamist (nt ala regulaarne hooldamine). Kuna eesmärgipärast majandamist ja olemasoleva maaparandussüsteemi hooldamist saab reguleerida üksnes sihtkaitsevööndis, siis on kaitse eesmärkide kohaselt kriitilise tähtsusega alad kavandatud sihtkaitsevööndisse. Lisaks on kaitseala keskmisest ja lõunapoolsemast lahustükist looduslikum osa tzoneeritud vastavalt Ropka ja Aardla järve sihtkaitsevööndiks.

Kaitseala piiranguvööndid on inimtegevusest enam mõjutatud osad kaitsealast ja neil on erinevad kaitse eesmärgid. Aardlapalu piiranguvööndis toimub liiva kaevandamine (kehtiva maavara kaevandamise loa järgi aastani 2021) ja Aardla poldri piiranguvööndis on 1983. aastast polder, kus pumpamine on toimunud periooditi u 20 aasta jooksul. Kõik need inimtegevusest mõjutatud alad võetakse kaitse alla eeskätt puhveraladena, millel on oluline roll kogu kaitseala tervikuks sidumisel. Samas on nendel aladel leitud kaitsealuseid liike ning piiranguvööndites soovitakse reguleerida inimõju, näiteks kujundatakse Aardlapalu piiranguvööndis juba kaevandamise ja hiljem ka kaevandusala taastamise käigus linnustikule sobivaid elupaiku (saared veekogus, laugemad kaldaalad).

2.5. Kaitsekord

2.5.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi ja Eike Vungi 2007. a koostatud eksperdi hinnangut „Eksperdiis Ropka-Ihaste maastikukaitseala kaitse-eeskirja eelnõu muudatuste kohta“. Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi ning säilimise ja seega oleksid proportsionaalsed saavutatavale efektile.

Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala määratud kolmeks (hooldatavaks) sihtkaitsevööndiks ja kolmeks piiranguvööndiks.

Senise kaitseala piiride muutmiseks ja kaitsekorra uuendamiseks tunnistatakse käesoleva määrusega kehtetuks Tartu maakonnavalitsuse 17. juuli 1991. aasta määrus nr 202 „Aardla järve ja selle lähiümbruse riikliku kaitse alla võtmine“.

Kaitse-eeskiri ei reguleeri adru varumist, kuna adru kaitseala ei esine.

2.5.2. Kaitsekorra üldpõhimõtted

Kaitse-eeskirjaga on inimestel lubatud kogu kaitsealal viibida (välja arvatud Aardla järve sihtkaitsevööndis mootorita ujuvvahendiga sõitmine linnustiku pesitsusperioodil; täpsemalt kirjeldatud allpool ptk-s 2.5.5.2), korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi, püüda kala ja pidada jahti. Nimetatud tegevusi on siiani kaitsealal tehtud ja ei ole teada, et see oleks kaitse eesmärkidele negatiivselt mõjunud.

Telkimine ja lõkke tegemine on kaitsealal lubatud paikades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud. Selle regulatsiooni abil püütakse vältida inimeste rajatud juhuslikke telkimis- või lõkkekohti selleks mittesobivatesse kohtadesse (näiteks linnustiku jaoks olulisel poldrialal kuivemal perioodil). Lõkke tegemine on antud alal ka tuleohtlik (eriti kevadise ajal) ning seega negatiivse mõjuga kaitseala kahepaiksetele, kes ei suuda piisavalt kiiresti põgeneda tule (kulupõlengutel) eest. Olemasolevad telkimise ja lõkke tegemise paigad kaitsealal puuduvad, kuid kaitse-eeskirjaga on jäetud nende rajamiseks võimalused eelkõige kaitsekorralduslikeks tegevusteks, nt koosluste taastamisel raiutud võsa põletamiseks kohapeal või koosluste hooldamise ja taastamise talgute korraldamisel telkimise võimaldamiseks.

Kaitseala teedel on lubatud sõidukiga sõitmine, kuna kaitstavaid liike ja kooslusi see ei kahjusta. Sõidukiga ning maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, sealhulgas metsa- ja põllumajandustöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning liinirajatiste hooldamiseks vajalikel töödel. Sõidukitega liiklemisele kavandatud leevendused on kooskõlas looduskaitseadusega ega sea ohtu looduskaitseala kaitse eesmärke, kuna kooskõlastamist vajavate tegevuste puhul on võimalik juba kooskõlastuse andmisel kaaluda võimalikku negatiivse mõju (nt lärm, pinnase kahjustus vms) tekkimist ning selle leevendamist. Erandid on lubatud kaitse eesmärkidel tehtavate tööde tegemiseks või pääste- ja kaitse-eeskirjaga lubatud majandustöödeks, mitte aga liiklemiseks.

2.5.3. Vajalik tegevus

Kaitseala poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ja liigikoosseisu säilimise tagamiseks vajalik loomade karjatamine, niitmine, puu- ja põõsarinde harvendamine. Aastaid

on hooldatud kaitsealale jäävaid lamminiite, peamiselt Anne piiranguvööndis ja Ihaste sihtkaitsevööndis, kuid osaliselt ka Poldri piiranguvööndis. Lamminiitude taastus- ja hooldustöid tuleb jätkata. Kaitsealal tuleb hooldada 500 ha poollooduslikke kooslusi, sh taastada 317 ha. Kaitsekorralduskava eelnõus peetakse poollooduslike koosluste esinemisaladel vajalikuks ka vaadete avamist Ropka sihtkaitsevööndis ning Aardlapalu piiranguvööndis seirete ja inventuuride tegemise ning ala külastajatele eksponeerimise eesmärgil. Täpsustatud vajalike tööde loetelu ja maht esitatakse ala kaitsekorralduskavas.

2.5.4. Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Planeeritud tegevuste ühtivus kaitseala kaitse eesmärkidega sõltub konkreetsetest tingimustest ja vajab igakordset kaalutulusotsust. Seetõttu on vastavalt looduskaitseaduse § 14 lõikele 1 mitmed tegevused lubatud vaid kaitseala valitseja nõusolekul. Ilma kaitseala valitseja nõusolekuta ei või muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlvikute sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, anda nõusolekut väikeehitise ehitamiseks, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks, anda projekteerimistingimusi või ehitusluba, rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba või ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks, ning lisaõõta jahiulukeid.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas. Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil kui keskkonnamõju hindamise järelevalvajal on õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutlusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, ühitades looduskaitse ja arendushuvid.

2.5.5. Sihtkaitsevöönd

2.5.5.1. Sihtkaitsevööndi eesmärgid

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike väärtuste säilitamiseks. Kaitsealal on kolm sihtkaitsevööndit: Ihaste, Ropka ja Aardla järve sihtkaitsevöönd. Aardla järve sihtkaitsevööndi kaitse eesmärk on linnustiku elupaikade säilitamine, kaitstavad elupaigatüübid on huumustoitelised järved ja järvikud, lamminiidud ning soostuvad ja soo-lehtmetsad. Ihaste sihtkaitsevööndi kaitse eesmärk on luhakoosluste, kaitsealuste taimeliikide ning lindude rändepeatus- ja pesitsuspaiga kaitse, kaitstav elupaigatüüp on lamminiidud. Ropka sihtkaitsevööndi kaitse eesmärk on luhakoosluste, kaitsealuste taimeliikide ning linnustiku elupaikade kaitse, kaitstav elupaigatüüp on lamminiidud ja kaitstav liik pehme koeratubakas.

2.5.5.2. Lubatud tegevused sihtkaitsevööndis

Kaitseala kolmes sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohas. Hetkel ettevalmistatud ja tähistatud kohad puuduvad, kuid Ropka-Ihaste kaitsekorralduskava eelnõus (2011) on ettepanek rajada õpperada Ihaste sihtkaitsevööndisse. Kuna Ropka-Ihaste kaitseala jääb Tartu linna ja selle vahetusse lähedusse, olles väga populaarne linnuvaatlusalala, tuleb sinna luua võimalused, et inimesed saaksid ettevalmistatult (suunatult) kaitseala külastada, seadmata ohtu sihtkaitsevöönditesse jäävaid kaitseväärtusi. Rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas ja rohkem kui 50 osalejaga ürituse korraldamine kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistatud ja tähistatud kohas on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Kaitsealal on ohtu kaitsealuseid taime- ja linnuliike ja võib juhtuda, et kaitseala soovib külastada korraga palju inimesi, mis seaks liikide soodsa seisundi ohtu. Seega tuleb kaitseala valitsejal reguleerida, et korraga ei oleks kaitsealal liiga suurt tallamis- ja häirimiskoormust, ning selleks ongi seatud kaitseala valitseja nõusoleku nõue. Liigse häirimis- või tallamiskoormusega võidakse ohtu seada nt emaputke kasvualad, väikekajaka, mustviire, huikade ja rukkiräägu pesitsuskohad ning rohunepe mängu- ja pesitsusalad.

Sihtkaitsevööndis on lubatud tegevused poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks ning kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks, kuna neisse vöönditesse jäävad kooslused vajavad lisaks tavapärasele hooldusele ka taastamist, samuti juurdepääsu korrastamist ja vastavalt kaitsekorralduskava koostamise käigus tehtud hüdrooloogilisele uuringule teatud intervalliga ka veerežiimi reguleerimist.

Sihtkaitsevööndis on lubatud sisepõlemismootorita ujuvvahendiga sõitmine, välja arvatud Aardla järve sihtkaitsevööndis 20. märtsist 15. juulini, kus ujuvvahendiga sõitmine on lubatud üksnes järelevalve- ja päästetöödel ning valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. Mootorita ujuvvahendiga sõitmisele ajaline piirang on kehtestatud, kuna Aardla järve sihtkaitsevööndis on piirangu ajal pesitsemas hulgaliselt linde, kellest osa pesitseb ka veekogu taimedel.

Mootoriga ujuvvahendiga sõitmine on kaitsealal lubatud vaid Ropka sihtkaitsevööndis Porijõel, kus seda võimaldatakse Porijõe-äärsetest randumiskohtadest Emajõeni ja tagasi pääsemiseks, kuna nimetatud jõelõik on ainus tee Emajõeni jõudmiseks. Porijõge on kasutatud Emajõeni sõitmiseks ja ei ole teada, et mööda Porijõge sõitmine mõjuks linnustikule kahjulikult. Siinkohal tuleb eristada Ropka sihtkaitsevööndis randumist, kuna see tõenäoliselt häiriks linnustikku. Järgides kaitse-eeskirja eelnõus esitatud tingimusi, ei ole mootoriga ujuvvahendiga sõitmine Porijõel ohtu kaitse eesmärkidele. Sihtkaitsevööndites on mootoriga ujuvvahendiga sõitmine keelatud, et tagada linnustikule häirimatus, vanajõgede ja nendes oleva elustiku soodne seisund ning vältida lainetuse tagajärjel kallaste kahjustamist. Ka nimetatud piirang ei laiene järelevalve- ja päästetöödele, loodusobjekti kaitse korraldamisega seotud tegevustele ning kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekul teostatavale teadustegevusele, mis tuleneb LKS § 30 lg 3.

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud veerežiimi taastamine koosluste soodsa seisundi saavutamiseks ja maaparandussüsteemide hoiutööd, kuna sihtkaitsevöönditesse jääb maaparandussüsteeme, näiteks võib osutada vajalikuks Ihaste sihtkaitsevööndis olemasolevasse teetammi uute trupide paigaldamine või eesvoolude hoiutööd.

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud tee, tehnovõrgurajatise või tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks.

Erisused jätavad kaitseala valitsejale võimaluse kaaluda kaitseala maaomanike soovidest ja kaitsealast lähtuvalt erinevate objektide rajamise vajadust kaitsealale. Selle sättega jäetakse võimalus rajada alale ehitisi, mis on vajalikud juba olemasolevate ehitiste (teed ja tehnosüsteemid) teenindamiseks või arendamiseks või mis on vajalikud looduskaitseliste tööde elluviimiseks (karjajad, varjualused loomade pidamiseks jmt), kohtadesse, kus eesmärgiks olevad väärtused puuduvad. Samuti jääb võimalus paigaldada kaitseala jaoks vajalikke rajatise, näiteks kaitseala tähiseid, infotahvleid, õpperada. Muul otstarbel ehitamist alal ei võimaldata. Olemasolevate ehitiste hooldustööd on samuti lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, et valitseja saaks seada tingimusi ehitiste hooldamiseks, vältides nii hooldustööde tegemise ajast, viisist vms tingitud võimalikku kahjulikku mõju kaitse eesmärkidele. Lisaks idaringteele (Tartu linnast liiklust ida poolt ümbersuunav ringtee) ja võimalikule rajatavale Ropka sillale asub kaitsealal osaliselt Ihaste kergliiklustee (kulgeb kaitseala Ihaste lahustüki piiril, läbides Anne piiranguvööndit ja Ihaste sihtkaitsevööndit). Samuti on ehitiste hooldustööde lubamisega jäetud võimalus olemasolevate tehnovõrkude ja -rajatiste (elektripaigaldised ja ühiskanalisatsiooniehitised) rekonstrueerimiseks, ehitise süsteemi või selle osa muutmiseks või tehnosüsteemi terviklikuks asendamiseks ning ehitise lammutamiseks. Eelnimetatud tegevuste kooskõlastamisel kaalutakse iga kord tingimusi, mille abil saab tegevusi realiseerida kaitseala kaitse eesmärkidele kahjulikku mõju avaldamata.

Ihaste ja Ropka sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud uute teede rajamine. Siinkohal on jäetud kaitseala valitsejale kaalutusõigus, mis lubab veenduda, et tegevus ei kahjusta ala kaitse eesmärke. Keskkonnaministeerium tellis 2006. aastal rahvusvahelise organisatsiooni BirdLife International ekspordilt Szabolcs Nagylt esialgse arvamuse kaitseala Tartu linna territooriumile jääva luhaala ja sellel soovitatavate arendustegevuste kohta. Eksperti arvamusest järeldus, et ala on väärtuslik linnustikule ning kui idaringtee ja Ropka silla rajamisel kasutatakse linnustikule mõeldes sobivat sillakonstruktsiooni ning leevendavaid meetmeid, siis ei ole rajatistel tõenäoliselt olulist negatiivset mõju linnustikule. Idaringtee rajamise eeltööna on tehtud keskkonnamõtjude hindamine, mille käigus on sillale andnud tingimusliku positiivse hinnangu Eesti Ornitoloogiaühing, ja tehniline projekt, mille järgi on alustatud ehitustöödega. Samuti on jäetud võimalus Ropka silla rajamiseks juhul, kui keskkonnamõtjude hindamise käigus leitakse, et silla rajamine kaitsealale on võimalik kaitse eesmärke kahjustamata. Nimetatud teede (sildade) rajamiseks on tehtud ettepanek Tartu linna kehtestatud üldplaneeringus.

2.5.5.3. Keelatud tegevused sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine, et säilitada niigi Tartu linnast ja selle lähiümbrusest mõjutatud kaitseala võimalikult looduslikus ja soodsas seisundis. Keelatud on ka pilliroo varumine, kuna roolad on olulised alal pesitsevate veelindude pesitsuskohaks, mida roo varumine hävitaks.

2.5.6. Piiranguvöönd

2.5.6.1. Piiranguvööndi eesmärgid

Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Kaitsealal on kolm piiranguvööndit: Aardlapalu, Anne ja Poldri piiranguvöönd. Aardlapalu piiranguvööndi kaitse eesmärk on linnustiku elupaiga kujundamine ja kaitse. Anne piiranguvööndi kaitse eesmärk on luhakoosluste ja väärtuslike linnustiku elupaikade kaitse. Kaitstav elupaigatüüp on lamminiidud. Poldri piiranguvööndi kaitse eesmärk on linnustiku elupaikade säilitamine. Kaitstav elupaigatüüp on samuti lamminiidud.

2.5.6.2. Lubatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on lubatud ujuvvahendiga sõitmine. Piiranguvööndi ainsad veekogud, kus saab ujuvvahendiga sõita, on veealuse liiva kaevanduse karjääri tehisveekogu ja sellest Emajõkke suunduv Porijõe lõik. Aktiivse karjääri veekogul ei peatu ega pesitse linde, mistõttu sellel ujuvvahendiga sõitmine ei kahjusta kaitse eesmärke.

Piiranguvööndis on lubatud rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas, kuid rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas on lubatud üksnes kaitseala valitseja loal. Viimase regulatsiooniga jäetakse kaitseala valitsejale võimalus reguleerida kaitseala külastuskoormust juhul, kui üritusel osalejaid on üle 50, et vältida liigseid häiringuid (suurt tallamiskoormust ja müra) elustikule. Kuna kaitseala piiranguvööndi alad on küllalt suured, siis ei eeldata alla 50 inimese külastuse puhul märkimisväärset tallamiskoormust.

Piiranguvööndis on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul uuendusraie, kuna metsakoosluste kaitse ei ole piiranguvööndites kaitse eesmärgiks. Piiranguvööndis ohustab raie eelkõige künnapuud ja tiigilendlast. Künnapuu esineb alal hajusalt üksikute puude või puudegruppina. Tiigilendlaste jaoks on olulised vanad õõnsustega puud, kus päeval varjuda. Et kaitseala valitsejal oleks võimalik raie-eelselt, arvestades konkreetse raieala looduslikke eripärasusi (kõigis puistutes ei esine künnapuud või õõnsustega puud), seada tingimusi künnapuude ja vanade õõnsate puude säilitamiseks on jäetud uuendusraie lubamine kaalutusotsuseks. Samuti võimaldab kaalutusotsus soovitada raierahu linnustiku kaitse vajadustest lähtuvalt.

Anne ja Aardlapalu piiranguvööndis on valitseja nõusolekul lubatud uute veekogude rajamine. Iga veekogu rajamist kaalutakse juhtumipõhiselt, arvestades rajada soovitava veekogu mahtu, suurust ja asukohta ning selle mõju kaitse eesmärkidele. Samuti arvestatakse veekogu rajamise eesmärki, iga veekogu rajamine ei tarvitse ohustada kaitse eesmärke ning mõnel juhul võib olla veekogu rajamine kaitse eesmärke toetav, näiteks kahepaiksetele kudemisveekogude rajamine. Anne piiranguvööndis on mõeldud näiteks võimalusele pikendada Anne kanalit sõudekanaliks. Samas ei saa valitseja nõusolekul lubatavatesse tegevustesse, sealhulgas Anne kanali pikendamisse, suhtuda kui lubatavatesse tegevustesse, kuna keskkonnamõjude hindamise käigus võib selguda võimalik kahjulik mõju kaitsealale, mille tõttu ei saa valitseja sellist tegevust lubada. Kuna Aardlapalu piiranguvööndis kaevandatakse praegu kahe kehtiva kaevandamisloa alusel liiva, siis tekib sinna veekogu, mis kujundatakse osaliselt juba kaevandamise ajal ning osaliselt pärast kaevandamise lõppu linnustikule sobivaks elupaigaks. Aardlapalu piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud maavara kaevandamine, kuna alal ei ole teadaolevalt kaitse eesmärgiks olevaid väärtusi ning praegu töötav kaevandus ei kahjusta vastavalt keskkonnamõjude hinnangule muid ala kaitseväärtusi. Ehitiste püstitamine Anne ja Aardlapalu piiranguvööndis on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, et kaitseala valitsejal säiliks võimalus hinnata rajatiste võimalikku mõju ala kaitse eesmärkidele ning seada vajaduse korral tingimusi negatiivsete mõjude vältimiseks.

Poldri piiranguvööndis on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul püstitada ehitisi õuemaale, väljaspool õuemaad on ehitiste püstitamine lubatud ainult kaitseala tarbeks. Väljaspool õuemaad ei ole ehitiste püstitamine üldiselt lubatud, et takistada poldri aladele ehitamist otstarbel, mis võiks kahjustada kaitseala väärtusi. Ehitiste püstitamise lubamine piiranguvööndisse kaitseala tarbeks võimaldab kaitsealale rajada kaitsekorralduslikult vajalikke ehitisi (ennekõike rajatisi): tähised, infotahvlid, juurdepääsusillad jms.

Poldri piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud veekogude veetaseme reguleerimine ja kaldajoone muutmine, kuna sellesse vööndisse jääb Aardla polder, mille puhul on oluline kooskõlastatud ning kaitseala kaitse eesmärke arvestav tegevus. 2011. aastal valminud Aardla poldri veetaseme reguleerimise uuringu järgi on sealset veetaset võimalik reguleerida vabavooluregulaatori ja pumpla abil. Tulenevalt lindude rändepeatuse- ja pesitsusajast võib vajaduse korral veetaset alandada kuni kõrguseni 31,30 m. Pärast kaitse eesmärgiks olevate liikide pesitsemise lõppemist ehk alates 15. juulist võib vajaduse korral vett alandada ka madalamale tasemele, kui see on vajalik heina niitmiseks või muudeks töödeks.

2.5.6.3. Keelatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine ning uue maaparandussüsteemi rajamine. Samuti maavara kaevandamine Anne ja Poldri piiranguvööndis ning puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnasel. Nimetatud piirangud on vajalikud piiranguvööndi aladel olemasolevate koosluste ja senise maakasutuse (karjamaa, heinamaa) maksimaalseks säilitamiseks ning kemikaalide ja liigsete taimetoitainete vältimiseks ning kaitseväärtuste säilimiseks.

Keelatud on ka roo varumine külmumata pinnaselt, kuna rooalad on olulised alal pesitsevate veelindude pesitsuskohaks. Tagamaks lindudele häirimatu pesitsemisvõimalus piiranguvööndis ja et vältida pinnasekahjustusi, lubatakse roogu varuda ainult külmunud pinnasel.

3. Menetluse kirjeldus

Kaitseala kaitse-eeskirja 2007. aasta (enne seda toimus avalikustamine ka 2005. aastal) avalik väljapanek toimus ajavahemikul 28. märtsist kuni 12. aprillini 2007 toonases Keskkonnaministeeriumi Tartumaa keskkonnateenistuse kontoris (Tartus) ning Tartu Linnavalitsuses, Ülenurme ja Haaslava Vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmus 27.03.2007 ajalehes Postimees ja 28.03.2007 ajalehes Tartu Postimees. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 30.03.2007.

Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti 2007. aasta avalikustamisel kaitsealal paikneva 24 kinnisasja 21 eraomanikule, Tartu Linnavalitsusele ning Ülenurme ja Haaslava Vallavalitsusele teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise, sealhulgas avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta. Samuti saadeti teade Tartu Maavalitsusele.

Kirjadele vastas kuus maaomanikku (nende hulgas Tartu Linnavalitsus) ning keskkonnamõju hindamise ekspert Arvo Järvet, Tartu Lennujaam, Lennuamet, Aardla Maaparandusühing, AS Kobras, huvitatud eraisik Marju Silvet, Eesti Looduseuurijate Selts ja Andres Kalamees Eesti Ornitoloogia Ühingust, kellele koostati ja väljastati vastuskirjad hiljemalt 07.06.2007.

Järgnevates tabelites on kasutatud lühendeid:

KA – kaitseala

KE – kaitse-eeskirja eelnõu

LKS – looduskaitseadus

Mü – maaüksus

KKT – Tartumaa keskkonnateenistus

KOV – kohalik omavalitsus

Arvamuse esitaja nimi ja seos eelnõuga	Arvamuse kokkuvõte	Menetleja otsus
94901:006:0226 maaomanik	Palub piire muuta (vastavalt lisatud joonisele), et oleksid tagatud õueala ajaloolised piirid. Lisaks soovib KKT kinnitust, et KA-st välja jääval osal (õuealal) ei ole olemasoleva elamu laiendamisel või uue elamu ehitamisel vajalik keskkonnamõju hindamine.	Piire on täpsustatud vastavalt esitatud joonisele. Kui KA-st välja jäetavale õuealale kavatsetakse rajada uus elamu või laiendada olemasolevat, siis ei ole keskkonnamõju hindamist tarvis. Kui kavatsetakse muuta maa sihtotstarvet (nt ärimaaks) ja kavandada tegevust, millest võib eeldada olulist mõju Natura 2000 alale, siis tuleb keskkonnamõju hindamise algatamist kaaluda.
94901:007:1524 maaomanik	Ei ole nõus kaitsealale jääma, kuna varem on KKT olnud nõus Mü (Mü on tekkinud Paari ja Väike-Ratasepa kinnistu liitmisega) välja jäämisega. Sellest tulenevalt on omanik ka liitnud need kinnistud ja muutnud maa sihtotstarbe ärimaaks. Samuti on selles osas kinnistust, kus KKT tegi ettepaneku arvata kinnistu KA koosseisu, rajatud killustikalusega laoplat.	Tulenevalt kinnistu hetkeolukorrast teada saamisest ja lähtudes tulevase kaitseala Poldri PV kaitse eesmärgist, milleks on linnustiku elupaikade säilitamine, leiab KKT, et linnustikule sobivat elupaika, mida säilitada, sellel Mü-l ei ole ja on seetõttu nõus Sähkari kinnistu välja jäämisega kaitsealast.
Tartu Linnavalitsus, Ihaste tee 11 79517:002:0086 maaomanik	Tartu Linnavalitsuse tehtud ettepanekud: muuta KA Ihaste SKV PV-ks, liita see Anne PV-ga ning nimetada Anne-Ihaste PV-ks, arvestades tulevase ringtee ja Ropka silla ning kanali rajamisega. Lisaks tehti ettepanek jätta ringtee silla- ja juurdepääsudealune maa Tartu linna üldplaneeringuga näidatud ulatuses KA-st välja.	Kuna välja on töötatud ala kaitsekord, mis peaks tagama ohustatud liikide ja elupaikade säilimise, siis on põhjendatud SKV ja PV säilimine olemasolevates piirides ega liideta neid. Anne PV-s on valitseja nõusolekul lubatud veekogu (kanali) rajamine. Kuna KE ei välista (kaitseala valitseja nõusolekul) sildade rajamist vastavalt kehtivatele õigusaktidele, siis ei ole põhjendatud ka Ringtee silla- ja juurdepääsudealuse maa KA piiridest välja jätmine Tartu linna ÜP näidatud ulatuses.
18501:001:0120 maaomanik	Puudub ühiste piirikraavide, teede hooldamise küsimus. Puudub arusaam, kuidas kaitsta talupidajat lindude	Selgitatud, et piirikraavide ja teede hoolduse korraldamine ning rahastamine ei ole KE-ga lahendatav ning et kaitsekorralduskavas, mis

	<p>eest, kes rüüstavad viljapõldudel oraseid.</p>	<p>koostatakse pärast KE kinnitamist, märgitakse ära LKS-st tulenevalt kaitse eesmärkide saavutamiseks vajalikud tööd, nende tegemise järjestus, ajakava ja maht. Seega käsitletakse vajadusel kraavide ja teede hooldamist</p> <p>kaitsekorralduskavas juhul, kui see on seotud kaitse eesmärkide saavutamise. Rändel viibivate lindude tekitatud kahju hüvitatakse vastavalt keskkonnaministri 10.06.2004. a määrusele.</p>
<p>18501:001:0486 maaomanik</p>	<p>Maaomanik ei soovi oma maa kaitsealasse arvamist, kuna see piirab majandustegevust. Soovib, et talle selgitatakse Mü vahetamise võimalusi.</p>	<p>Maaüksus jäeti kaitsealasse, kuna sinna jäävad looduslikud kooslused ja nende väljajätmine oleks rikkunud ala terviklikkust ja looduslike koosluste toimimist. Maaomanikule selgitati loodushoiutoetuse saamise ning maaüksuse vahetamise võimalust.</p>
<p>18501:001:0461 18501:001:0547 18501:001:0432 maaomanik</p>	<p>Teeb mitmeid ettepanekuid KE muutmiseks: asendada KE-s sõna „valitseja” sõnaga „korraldaja”; lisada sõna „loodusliku” veerežiimi taastamine; lubada Aardla järve SKV-s omandile juurdepääsude ehitamine (sild); lubada Aardla järve SKV-s mahepõllumajandust; arvata välja veekogu veetaseme reguleerimine, kuna ei ole majandustegevuse ega loodushoiu vajadustega põhjendatud.</p>	<p>Selgitatud, et sõnad „valitseja” ja „korraldaja” ning tegevused KE-s on määratud LKS. KKT täiendab KE, lisades Aardla järve SKV-sse rajatiste rajamise kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks kaitseala valitseja nõusolekul. Põllumajandust ei saa alal lubada, kuna see lähaks vastuollu kaitse eesmärgiga, milleks on linnustiku elupaikade säilitamine. Tulevases kaitsekorralduskavas märgitakse LKS alusel olulised keskkonnategurid ja nende mõju loodusobjektile, seega on Aardla poldri mõju KA kaitse eesmärkidele kaitsekorralduskava küsimus. Praegu jääb veekogu veetaseme reguleerimise punkt KE, kuna alal asub polder.</p>
<p>Eesti Looduseuurijate Selts, huvitatud isik</p>	<p>Kuna Ihaste ja Ropka SKV-s leidub I kaitsekategooria taimeliik ja palju madalama kaitsekategooriaga taimeliike, siis teeb ettepaneku SKV-de kaitse eesmärkide hulka lisada „kaitsealuste taimeliikide kaitse”. Avaldab toetust KA loomist sellistes piirides ja kaitseveežiimiga.</p>	<p>KKT on esitatud parandusettepanekuga nõus.</p>
<p>Uno Pauts, Aardla Maaparandusühing</p>	<p>Tehtud ettepanek lükata Poldri PV kehtestamine edasi</p>	<p>KKT toetab jätkuvalt II pumpla rekonstrueerimise vajadust, kuid leiab</p>

	<p>kuni Aardla poldri II pumpla rekonstrueerimisega kaasneva kahe iseseisva poldriala väljaehitamiseni.</p>	<p>et Poldri PV kinnitamine ei takista läbirääkimisi eri osapooltega II pumbajaama käivitamise küsimustes. Kogu Poldri PV KA-st välja jätmine seaks ohtu kaitseala terviklikkuse ning kaitse eesmärgi. Tegemist on Natura 2000 ühe esinduslikuma elupaigatüübiga 6450. Seega ei ole võimalik loodavast KA-st Poldri PV-d välja jätta.</p>
<p>Eesti Ornitoloogia Ühing, huvitatud isik</p>	<p>Teavitas, et Jaan Luigi andmetel elab Ihaste lahustükil ka suur rabakiil, kelle võiks KA kaitse eesmärkidesse lisada. Teine ettepanek on lisada KA kaitse eesmärkidesse „lisa I nimetamata rändlinnuliikide” elupaikade kaitse.</p>	<p>Ekspert Jaan Luigi inventuuri andmetel Ihaste lahustükil rabakiili ei leitud, kuigi lahustükile jääv Emajõe soot on potentsiaalne suure rabakiili elupaik. Selliste andmete alusel kaitse eesmärkide täiendamine ei ole põhjendatud. Kaitse eesmärkide hulka lisati „I lisa nimetamata rändlinnuliikide elupaikade kaitse”. Hilisema infovahetamise käigus on selgunud, et liik on siiski leitud alal 2002, 2006 ja 2008 aastal ja lisati seetõttu ka ala kaitse-eesmärgiks.</p>
<p>Arvo Järvet, huvitatud isik</p>	<p>Teeb ettepaneku laiendada Aardlapalu PV-d Ropka SKV arvelt nii, et Aardlapalu PV hõlmaks kogu ala, mis jääb Porijõe (Konsu kanali) ja Haaslava tee vahele, kuna alal esineb kaevandamiskõlblikku liiva laiemalt kui ettenähtud PV alal.</p>	<p>KE eelnõu järgi on Ropka SKV kaitse eesmärk luhakoosluste ja linnustiku elupaikade kaitse. Aardlapalu PV eesmärk on veelinnustiku elupaiga kujundamine. Kuna eelnõus esitatud võõndites kehtima hakkav kaitseresüüm ja eesmärk on erinevad, siis ei ole võimalik laiendada PV-d SKV arvelt loodava SKV loodusväärtusi kahjustamata. Piiranguvõõndisse jääva olemasoleva karjääri laiendus jääks SKV eesmärgiks olevatele väärtustele.</p>
<p>Lennuamet, huvitatud isik</p>	<p>Eesti Vabariik on liitumisel tsiviillennunduse organisatsiooniga võtnud endale kohustuse järgida lennuohutuse tagamise rahvusvahelisi standardeid ja soovitusi. Lennuamet on seisukohal, et ei saa nõustuda KE-s väljatoodud SKV-s ja PV-s lubatavate tegevustega, mis soodustavad lindude massilist kogunemist Tartu lennuvälja lähialas.</p>	<p>Eesti Vabariik on võtnud endale Euroopa Liitu astumisega kohustuse kaitsta üleeuroopalise tähtsusega Natura 2000 võrgustiku linnu- ja loodusalasid, tagades nendel aladel kaitsekorra kehtestamise kaudu loodusväärtuste säilimine. Kaitsealal võib teha tegevusi, mis ei kahjusta kaitseala kaitse eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit. Moodustatava kaitseala aladel on linnud olnud ka juba enne lennujaama rajamist. Kaitseala loomine kohta, kus linnud ja nende elupaigad on niigi olemas, ei ohusta kuidagi täiendavalt</p>

		<p>lennuohutust. Tartu lennuvälja lähialale jäävad KA Aardlapalu PV ja Ropka SKV, samuti Poldri PV ja Aardla järve SKV, mille kaitse eesmärkide hulgas on kasveelinnustiku elupaiga kujundamine või linnustiku elupaikade säilitamine. Lisaks on lähialal ka juba 1991. aastal moodustatud Aardla järve botaanilis-orнитoloogiline kaitseala. Natura ala piir on lennurajale 500 m lähemal, kui seni kehtinud kaitseala piir. Juhiti Lennuameti tähelepanu OÜ Hendrikson & Ko koostatud töö tulemustele, kus käsitleti linnuala ja lennujaama vastastikmõjusid, milles on öeldud, et linnuala territooriumi vähendamine lennuvälja arenduse vajadusi arvestades ei ole aktsepteeritav, vajalik on võimalikud riskid minimeerida muid meetmeid kasutades. Soovitati ka koostööd ornitoloogidega.</p>
AS Kobras, huvitatud isik	<p>Esitas küsimusi ja märkusi Ropka-Ihaste KA 2007. aastal koostatud ekspertiisi kohta. Tehti ettepanek algatada (eeldades, et KE kehtestamisega muutub maa sihtotstarve kaitsealuseks maaks, mis eeldab tiheasustusalal detailplaneeringut) enne KE kehtestamist koos detailplaneeringuga ka detailplaneeringuga kavandatavate tegevuste keskkonnamõju strateegiline hindamine Natura 2000 ala mõjutava tegevuse keskkonnamõju hindamise erisusega.</p>	<p>KKT selgitas ekspertiisiga seonduvaid küsimusi. KE-ga ei kavandata maa-ala kruntideks jaotamist ega uusehitust (planeerimisseadus § 3 lõige 2, § 9), sellest tulenevalt ei too KE kehtestamine kaasa maa sihtotstarbe muutmist kaitsealuseks maaks.</p>
Marju Silvet, huvitatud isik	<p>Ettepanekud: muuta Anne PV SKV-ks ning lisada sellele Anne kanali otsa juures olevad tiigid ja madalsoon; Ihaste SKV-le lisada kraavitatud alad selle kõrval Ihaste teeni välja (kus on aasnelgi ja mägi-piimputke kasvukoht) ning Emajõe-äärne luht nn Hipodroomi</p>	<p>Aasnelgi ja mägi-piimputke kasvukoha alale (Ihaste tee ääres) on praegu ettevalmistamisel püsielupaiga määrus, millega moodustatakse alale püsielupaik, ning taimede kasvukoha liitmine KA-ga nende säilimise eesmärgil ei ole vajalik. KA kaitse eesmärkide hulka on lisatud vastavalt ettepanekule rohukonn ja värvi-paskhein.</p>

	elurajoonis; lisada KE kaitse eesmärkide hulka rohukonn ja värvi-paskhein.	Hilisemate analüüside tulemusena kaitseala laiendamine ja tsoneeringu muutmine ei ole Keskkonnaameti hinnangul põhjendatud, kuna ettepanekus kajastatud alade esinduslikkus pole kõrge.
Tartu Lennujaam, huvitatud isik	Kirjeldab, et linnud on probleemiks lennuliikluses. Senini tõsisemaid õnnetusi ei ole olnud, kuid on hirm, et tulevikus võib õnnetusi juhtuda, kui Tartu Lennujaamas käivituvad regulaarreisilennuliinid. Juhib tähelepanu, et KE heakskiitmisel suurendatakse märgatavalt lindudest tulenevat ohtu lennukitele. Aardla poldrilt peaks vee ära pumpamine toimuma pidevalt, et vähendada sinna kogunevate lindude hulka.	Eesti riik on võtnud endale kohustuse tagada sellel alal loodusväärtuste säilimise ja kaitsekorra kehtestamise. KKT on seisukohal, et Tartu Lennujaama tegevust ohustav lindude probleem ei ole ainult Aardla poldrilt vee ärापumpamisega üheselt lahendatav. Poldrist tõenäoliselt veel enam määrab lindude arvukust läheduses olev Aardlapalu prügila, millega seoses väheneb linnuohu eeldatavasti pärast prügila sulgemist 2009. aastal. Tartu Lennujaamale tehti ettepanek teha edaspidi lindude rändeajal, seire küsimustes ning lindude peletamise osas soovitude saamiseks koostööd ornitoloogidega, et viia lindude ja lennukite kokkupõrke oht minimaalseks. Lisaks eelnevale on OÜ Hendrikson & Ko koostanud 22.01.2007 töö „Tartu lennuvälja rekonstrueerimise detailplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne”, milles on märgitud, et „lennujaama rekonstrueerimise järgselt ei ole ette näha hüppelist lennuliikluse intensiivistumist, seega võib öelda, et lennuliikluse ja linnustiku konflikt ei suurene oluliselt ka lähitulevikus” ning et „linnuhoiuala territooriumi vähendamine lennuvälja arenduse vajadusi arvestades ei ole aktsepteeritav – vajalik on võimalikud riskid minimeerida muid meetmeid kasutades”.

Vastuskirjad saadeti maaomanikele pärast avalikku väljapanekut ning avalikku arutelu, mille käigus vastati küsimustele ja selgitati Keskkonnaministeeriumi Tartumaa keskkonnateenistuse seisukohti maaomanikele ja eri huvigruppidele.

Pärast avalikku väljapanekut toimus 13.04.2007 Keskkonnaministeeriumi Tartumaa keskkonnateenistuse kontoris (Tartus) eelnõu avalik arutelu (mille kohta on koostatud protokoll), kus osales 34 isikut.

Arvamuse esitaja	Arvamuse kokkuvõte	Menetleja otsus
18501:001:0120	Sõna „valitseja” asemel võiks olla „korraldaja”. Lahendamata on piirikraavide haldamise küsimus. Majanduslikku tegevust võiks SKV-s lubada talvel, kui linde ei ole. Poldri pumpamist ei ole tarvis. Kogu kinnistu kandmine kinnistusraamatusse kui riigi ostueesõigusega kinnistu, ei ole õige. KE on vastuolus põhiseadusega: (väidet ei põhjendatud).	Selgitati, et terminit „valitseja” ei saa muuta. Majandustegevust saab teha kooskõlas KA-l tegevust korraldavate asutustega – KA eesmärk on hoida olemasolevat olukorda, kui looduslik seisund hakkab halvenema, on vaja see taastada koostöös riigiga. Kui taotlus kraavide puhastamiseks esitatakse, siis vastame sellele (kaitseala eesmärk on olemasoleva olukorra säilitamine ning kui tarvis, siis puhastatakse ka veekogusid). KE ei ole dokument, kus määratakse tööde finantseerimise määr. Selliseid tegevusi saab kavandada kaitsekorralduskavas. Juristid vaatavad eelnõud järgnevates menetlustappides.
Uno Pauts (Aardla Maaparandusühing)	KE puudulik, sest meil on omanike riik ning põhiseaduslikke õigusi on piiratud ning valitseja omandit hakatakse teiste poolt valitsema. KE vastuolus ka asjaõigusseaduse ja põhiseadusega. KE-s ei ole öeldud, kes hooldab KA teid. KE ütleb, et valitseja lubab teid kasutada 50 inimesel, kuid hooldama peab omanik.	Kaitseala valitseja saab öelda, et üle 50 inimese ei tohi kaitsealale tulla eriloata ehk valitseja nõusolekuta, kuid muus osas eraomaniku maal kehtivad eramaal liikumise reeglid (lubatud maaomaniku nõusolekul või avalikuks kasutuseks ette nähtud teede). KE tehakse LKS järgi. Teede hooldaja määramine ei ole kaitse-eeskirjaga lahendatav.
Urmas Uri (AS Kobras)	Kas Anne ja Ihaste ala esitatakse ka Natura alaks ning lisandub Natura 2000 kaitsereežiim? Kas aladele, mis on KA-st praegu välja jäetud, kuid Natura alad, moodustatakse lisaks veel mingi hoiuala peale kaitseala? Kuna loodusdirektiiv ei luba Natura alale kergliiklusteid ega sildu rajada, siis kes selle lubamise eest vastutab?	Ihaste SKV on esitatud 2007. aasta märtsis Natura linnu- ja loodusalaks. Ala otsustati täiendavalt Natura alaks esitada linnustiku lisainventuurile ning väliseksperdi hinnangule tuginedes. Uue silla ja veepuhastusjaama juures KA-d ei tule, seda otsustati KA piiri täpsustamisel. Kõikide objektide rajamisele eelneb kas KSH või KMH, millest selgub nende

		võimalikkus ja leevendavad meetmed. Inimese tervise huvides võib neid rajatise (teid) lubada ning kui on tarvis Vabariigi Valitsuse otsust, siis tuleb seda taotleda.
Tartu Lennujaam	Meie lennurajast Võru mnt ääres ning prügila tee ääres on kaks majakat. Miks pole meid rajaomanikena 2005. aastal kaitsealast informeeritud? Kas EK-le on teatatud, et rändlindude kaitseala moodustatakse rahvusvaheliselt funktsioneeriva lennujaama stardiraja alla? Olemasolev kaitseala võib jääda, suurendada ei tohi ohtu, mida linnud tekitavad. Täiendamisel on seadus, mille järgi tuleb KA loomine sundkooskõlastada lennuväljadega. Lindude vastu ei ole, kuid kas Aardla lahustükki ei võiks välja jätta, st kas on tarvis nii suurt ala? See meelitab linde?	LKS määrab, keda tuleb teavitada, ning sätestab, et KE ja kaart pannakse avalikult välja KOV-sse tutvumiseks. Samas on valminud ka Tartu Lennujaama tegevuse laiendamise jaoks tehtud KMH ja seal on käsitletud KA ja lennujaama vastastikust mõju. KA loomise info on olnud kaua aega avalik, ka varasematel aastatel. Koostatud KMH pole välistanud mõlema objekti olemasolu, mistõttu ei pea põhjendatuks nimetatud ettepanekut.
Marju Silvet	Ettepanek lisada värvi-paskhein ja rohukonn kaitse eesmärgiks. Kas kaalutakse piiride laiendamist ja Anne PV muutmist SKV-ks?	Värvi-paskhein ja rohukonn lisati kaitse-eesmärkideks. Piiride laiendamise ja Anne PV muutmist SKV-ks ei arvestatud. Kaitseala laiendamine ja tsooneeringu muutmine ei ole Keskkonnaameti hinnangul põhjendatud, kuna nende alade looduskaitseline väärtus pole kõrge.

2012. aastal toimus avalik väljapanek (08.–22.10.2012), mille käigus teavitati maaomanikke ja teisi huvigruppe menetluse jätkamisest ajaleheteade ja interneti vahendusel. Teade avaldati Ametlikes Teadaannetes (02.10.2012), Eesti Päevalehes (04.10.2012), Tartu Postimehes (16.10.2012), samuti oli lisaks Keskkonnaameti Jõgeva-Tartu regiooni Tartu kontorile (Aleksandri 14) kaitse-eeskirja eelnõu materjalidega võimalik tutvuda alates 06.oktoobrist 2012 Tartu Linnavalitsuse kodulehel. Järgnevas tabelis on toodud avaliku väljapaneku ajal esitatud ettepanekud ja vastused neile.

Arvamuse esitaja	Arvamuse kokkuvõte	Menetleja otsus
Tartu Linnavalitsus, maaomanik	Juhiti tähelepanu järgnevale asjaoludele: 1) Ihaste lahustüki lõunapiiri kohta on ebakõla seletuskirjas ja kaardil. Palutakse piiri korrigeerida mööda kraavi. 2) Kaitse-eeskirjaga peavad olema lubatud tehnovõrkudega seonduvad tegevused, kuna alal asuvad elektripaigaldised, ühiskanalisatsiooniehitised, õhuliinid. Lubatud peab olema ehitiste rekonstrueerimine, ehitise tehnosüsteemi või selle osa muutmine või tehnosüsteemi terviklik asendamine ja ehitiste lammutamine. 3) Emajõe kallasraja pidevuse tagamiseks võib olla tulevikus vajalik ehitustööde tegemine (purded üle kuivenduskraavide, kallasraja heakorras).	1) Ihaste lahustüki lõunapoolset piiri ning ühtlasi Natura 2000 linnu- ja loodusala piiri korrigeeritakse nii, et piir kulgeks kraavist põhja pool. 2) Kaitse-eeskirjaga on kaitseala valitseja nõusolekul sihtkaitsevööndites lubatud olemasolevate ehitiste hooldustööd, Anne piiranguvööndis on lubatud ehitiste püstitamine. 3) Kaitseala tarbeks on lubatud ehitiste püstitamine.
Ülenurme Jahiselts, jahimaad kaitsealal	Soovitakse, et lubatakse nii piiranguvöönditesse kui ka sihtkaitsevöönditesse jahimajandusrajatiste (lisasöötiskohad ja jahikantslid) rajamist. Lisaks soovitakse jahipidamise eesmärgil mootor- ja maastikusõidukiga sõitmise lubamist väljaspool kaitseala teid.	Looduskaitsealade järgi on ulukite lisa söötmine looduskaitsealadel keelatud. Seetõttu ei ole põhjust ka jahikantslit rajada. Kuna kaitsealal on olemasolev piisavalt tihe teedevõrk, siis ei ole jahipidamise eesmärgil tarvis sõita väljaspool olemasolevaid teid. Samuti tuleb arvestada kaitse eesmärkideks olevate väärtustega, mille säilimine ei ole väljaspool teid sõitmisel tagatud. Seega ei tehtud ettepanekutest tulenevalt kaitse-eeskirjas muudatusi.
Tartu Veevärk, rajatised kaitsealal	Juhiti tähelepanu, et AS Tartu Veevärgile kuuluvad rajatised jäävad kaitsealale. Nendeks on kanalisatsioonitorustik, veetorustik ja kaitseala piiril asuv reoveepuhasti väljalask. Palutakse arvestada rajatistega ja nende kaitsevööndites kehtivate piirangutega. Soovitakse rajatistele jätkuva juurdepääsu tagamist neile seadusega ettenähtud kaitsevööndite ulatuses.	Rajatistele ja nende kaitsevöönditele on juurdepääs tagatud ka pärast kaitse-eeskirja kinnitamist. Samuti on kaitse-eeskirjaga tagatud Ihaste ja Ropka sihtkaitsevööndites rajatiste hooldustööde võimalus, sealhulgas vajaduse korral väljaspool teid sõitmine.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste EL õigusaktidega:

1. EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7–25).

EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. aasta korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktist 362 Ropka-Ihaste loodusala, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju kaitse eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

Ropka-Ihaste loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. novembri 2007. aasta otsusega 2008/24/EÜ, millega võetakse vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade esimene ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbri K(2007) 5402 all, ELT L 12 , 15.01.2008 lk 118–382).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult esinevate linnuliikide kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. aasta korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunktist 47 hõlmab kaitseala Ropka-Ihaste linnuala. Ropka-Ihaste looduskaitsealal on olulisteks kaitse eesmärkideks mitme linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliigi kaitse.

Peale määruse jõustumist tehakse Euroopa Komisjonile ettepanek Ropka-Ihaste loodusala piiride muutmiseks.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Määruse kaitse eesmärkide täiendamine niidu ja veekogude elupaigatüüpidega aitab kaasa väärtuslike elupaikade säilitamisele ja nende soodsa seisundi saavutamisele.

Uue kaitse eeskirja kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt nimetatud eesmärkide saavutamist, säilitades ja kaitstes kaitsealuste liikide ja rändlinnuliikide elupaiku.

Ropka-Ihaste looduskaitseala on osaliselt (Aardla järve ja selle lähiümbruse osas) juba riikliku kaitse all, mistõttu puuduvad määruse jõustumisel olulised mõjud sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule ja majandusele. Regionaalarengule on mõju suurem, kuna kavandatava Ropka silla puhul tuleb arvestada Natura 2000 ala olemasoluga ning silla kavandamisel ja ehitamisel tuleb lähtuda Natura 2000 loodusväärtuste säilimisest ning vajaduse korral seada loodus- ja linnualale võimalike negatiivsete mõjude vältimiseks leevendavad meetmed. Riigiasutuste ning kohaliku omavalitsuse korraldusele avaldab määrus mõju ennekõike eelarveliste vahendite kasutamise kaudu, mida on kirjeldatud allpool. Lisaks suureneb mõningal määral ka halduskoormus, kuna kaitsealal tegutsemiseks (detailsemad tegevused toodud ptk-s 2.5.4) tuleb enne haldusakti väljastamist saada nõusolek kaitseala valitsejalt.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb eelnõu jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta ja § 4 lõike 2 kohaselt looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt makstakse maamaksu 50% maamaksumäärast. Seoses sellega, et kaitsealal moodustatakse sihtkaitsevööndid pindalaga 432 ha ja piiranguvööndid pindalaga 358 ha, väheneb esialgse arvestuse järgi seoses määruse jõustumisega Haaslava valla maamaksutulu 25 eurot aastas ja Ülenurme valla maamaksutulu 1874 eurot aastas. Kuna Tartu linna territooriumile jääb kaitsealast munitsipaalmaa, mis on juba maamaksuvaba, siis ei vähenda sellele alale kaitseala moodustamine Tartu linna maamaksutulu.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisaja väärtusele vastava tasu eest. Ropka-Ihaste looduskaitsealale jäävate maade peamine sihtotstarve on kaitsealune maa ja maatulundusmaa. Sellisel juhul ei ole kinnisasja sihtotstarbeline kasutamine piiratud, kuna kaitsealune maa on määratud looduskaitsemaa säilitamise eesmärgil ning maatulundusmaal saab jätkata maa sihtotstarbelist kasutamist (nt maade loodusliku rohumaana hooldamist). Enamik nendest maadest on määratud ka poollooduslikeks kooslusteks, kus näiteks niitmine ja võsaraie on looduskaitsealaste väärtuste säilimise seisukohalt vajalik. Eranditena kuuluvad kaitsealale Ülenurme valda jäävad tootmismaad (94901:007:1169, 1,3 ha; 94901:007:0059, 98 m²) ja osaliselt elamumaa (94901:007:0296, 1,6 ha) sihtotstarbega kinnisasjad ning Tartu linna territooriumil jääb kaitsealale osaliselt üldkasutatav maa (79517:002:0086; 116 ha). Kuna tootmismaadel on tootmishooned ja nende teenindamiseks vajalik maa välja arendatud, siis ei piira kaitsekord ala sihtotstarbelist kasutamist oluliselt ning puudub riigi poolt maa omandamise vajadus. Elamumaa sihtotstarbega kinnisasja õueala jääb kaitsealast välja jäävale osale, seega ei puuduta elamumaa sihtotstarbelise kasutuse piiramine otseselt kaitsealale jäävat kinnisasja ning puudub vajadus kinnisasja riigi poolt omandamiseks. Üldkasutatava maa riigi poolt omandamist looduskaitsealaste piirangute tõttu ei ole looduskaitseaduse alusel reguleeritud. Määruse jõustumisega ei kaasne maade riigile ostmise kohustust.

Ropka-Ihaste looduskaitseala kaitsekorralduskava eelnõu (2011) järgi on kaitsealal hinnanguliselt tarvis taastada 317 ha poollooduslikke kooslusi. Lisaks tuleb kaitsealal hooldada 500 ha (sisaldab ka taastatud kooslusi) poollooduslikke kooslusi, st niita igal teisel aastal. Tulenevalt keskkonnaministri 1. juuni 2004. a määrusest nr 62 „Loodushoiutoetuse taotlemise, taotluse läbivaatamise ja toetuse maksmise kord, nõuded toetuse maksmiseks ja toetuse määrad”, mille alusel makstakse loodushoiutoetust Natura linnuala poldritel, jäävad koosluste taastamistööde määrad sõltuvalt võsa tihedusest ja kõrgusest vahemikku 179 eur/ha kuni 435 eur/ha, poldri niidu hooldamise määr on 179 eur/ha.

Väljaspool poldriala olevate poolloodusliku koosluse hooldamiseks on võimalik taotleda loodushoiutoetust 147 eurot hektari kohta ja taastamiseks kuni 250 eurot hektari kohta.

Natura 2000 alal asuva erametsamaa omanikul on võimalik taotleda toetust, et kompenseeritaks erametsaomanikule Natura 2000 metsaalade majandamisest saamata jäänud tulu. Kaitsealal asuvad metsatoetuseks sobilikud alad, pindalaga 2,2 ha, vaid ühel erakinnistul Poldri piiranguvööndis. Piiranguvööndisse jääva metsatoetuse määr on hektari metsaala kohta 60,08 eurot aastas. Metsatoetuse määrad pärinevad põllumajandusministri 11. märtsi 2010. aasta määrusest nr 26 „Natura 2000 alal asuva erametsamaa kohta antava toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord”.

6. Määruse jõustumine

Käesolev määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Käesoleva määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministeeriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Rahandusministeerium kooskõlastas märkusteta, Põllumajandusministeerium kooskõlastas märkuste arvestamisel. Siseministeerium kooskõlastas eelnõu peale täiendavate selgituste esitamist ja seletuskirja täiendamist. Ülejäänud ministeeriumid on kooskõlastanud eelnõude infosüsteemis EIS eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

Põllumajandusministeeriumi märkused:

Põllumajandus- ministeerium	1) Kaitseala piir kulgeb mööda Pori jõe kallast. Kuna see Pori jõe lõik on riigi poolt korrashoitav eesvool, tehti ettepanek tõmmata piir 20 m kaugusel jõe pervest, et eesvoolu oleks võimalik hooldada ilma valitsejaga kooskõlastamata.	Ettepanekuga ei arvestata järgmistel põhjustel: <ol style="list-style-type: none">1. Moodustatava kaitseala piir on ühtlasi ka 2004. aastast Natura 2000 linnu- ja loodusala piiriks. Riigil on kohustus tagada Natura 2000 ala kaitse riigisisese kaitsekorra kehtestamisega.2. Eesvooluks olev Pori jõe lõik on piiritletud nii, et jõgi ise on kaitsealast väljas. Kaitsealapoolsest küljest hoiutööde tegemisel
--------------------------------	--	---

		<p>valitsejaga kooskõlastamine on vajalik, et teostatavad tööd ei kahjustaks ala eesmärgiks olevaid väärtuseid.</p>
	<p>2) Kaitseala laienemise mõju ei ole piisaval tasemel eelnõus ja seletuskirjas avatud. Kaitsealusele linnustikule soodsaim veetase võib olla vastuolus nende maaomanike huvidega, kes soovivad maad põllumajanduslikul otstarbel kasutada. Tuleks analüüsida huvigruppide vajadusi.</p>	<p>Moodustatava kaitseala kaitsekorralduskava koostamise käigus valmis 2011. aastal AS Kobras koostatud "Aardla poldri veetaseme reguleerimise uuring", mille tegemise käigus tehti koostööd maaomanike ja teiste huvigruppidega. Töö tulemusena anti soovitusel veetaseme kohta, mis tagaks ala väärtuste säilimise ja maa sihtotstarbelise kasutamise. 2010 saatis AS Kobras kõigile maaomanikele kirjad teavitamiseks uuringu teostamisest ja nende arvamuse küsimiseks. Uuringu läbiviimise ajal 2010-2011 toimus 13 koosolekut, 2 avalikku arutelu, millest teavitati valdade kodulehel ja huvitatud isikuid ja maaomanikke kirja teel. Leiam, et huvigruppide vajadused on piisavalt analüüsitud. Uuringu tulemusena pakkus AS Kobras koostöös Eesti Ornitoloogiaühinguga poldril välja veetaseme, mis rahuldaks kõiki osapooli – oleksid kaitstud ala loodusväärtused ja saaks jätkuda maa sihtotstarbeline kasutamine.</p>
	<p>3) Juhiti tähelepanu, et seletuskirjas viidatud keskkonnaministri määruses „Loodushoiutoetuste taotlemise, taotluse läbivaatamise ja toetuse maksmise kord, nõuded toetuse maksmiseks ja toetuse määrad“ toodud määrad kehtivad ainult Natura võrgustikust väljaspool asuvatel kaitsealadel.</p>	<p>Määruse § 2 lg 1 sätestab määrad Natura 2000 võrgustiku aladest väljaspool asuval kaitsealal või püsielupaigas asuvate poollooduslike koosluste ja <u>Natura 2000 võrgustiku linnualal asuvate poldri niitude</u> hooldamiseks antavatele toetustele. Vastavalt nimetatud määruse § 2 lg 1 punktile 2 on Natura 2000 linnualal asuva poldri niidu hooldamine 179 eur/ha.</p>
Siseministerium	<p>Analüüsida kaitsekorra mõju regionaalarengule ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, kuidas kaitsekorra kehtestamine piirab võimalusi arendada uusi elamu-, ühiskondlike- või näiteks teedehitust, sealhulgas sildade ehitust Tartu linnas. Täiendada kulude hinnanguga omavalitsuse eelarvele, mis</p>	<p>Moodustatav kaitseala on 2004. aastast alates olnud Natura 2000 võrgustiku loodus- ja linnuala koosseisus. Euroopa Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ art 6 lg 3 kohaselt tuleb asjakohaselt hinnata iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega. Direktiivi ülevõttev KeHJS § 3 punkt 2 sätestab Natura 2000 alal mõju hindamise kohustuse. Tulenevalt</p>

	<p>on seotud Natura 2000 ala olemasolust tingitud majanduslike mõjudega Ropka silla ja piirkonna teede ehitamisel.</p>	<p>Euroopa Kohtu praktikast (otsus C-127/02) on Natura 2000 võrgustiku alal lävend keskkonnamõju hindamiseks madalam, kui üksnes riigisisese kaitse all oleval alal ning mõju Natura 2000 alale tuleb hinnata suuremal hulgal juhtumitel, kui selleks kohustab KsHJS § 3 punkt 1 riigisiselt kaitstava mitte Natura võrgustiku ala korral.</p> <p>Seega sisuliselt on ala kaitse olnud tagatud ja piirangud kehtinud juba Natura alaks arvamisesest alates. Täna rakendatakse alal piiranguid looduskaitseaduse § 8 lõike 6 alusel, mis ütleb, et kui on algatatud ala kaitse alla võtmine, on haldusorganil, kellele on esitatud taotlus muu haldusakti andmiseks, mis võib mõjutada menetluses oleva loodusobjekti seisundit, õigus peatada haldusakti andmine kuni loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse tegemiseni.</p> <p>Rõhutame, et kõigil Natura võrgustiku aladel on vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele kohustus hinnata keskkonnamõju loodus- ja linnuala eesmärkidele. Siinjuures ei ole tulenevalt direktiivi 92/43/EMÜ art 6 lg 4 ja Euroopa Kohtu praktikast (otsused: C-57/89, C-355/90, C-44/95, C-371/98) liikmesriigil kaalutlusruumi kava või projekti elluviimise lubamiseks, kui tegevusel on negatiivne mõju Natura 2000 võrgustiku alale.</p> <p>Riigil on kohustus tagada Natura 2000 ala kaitse riigisisese kaitsekorra kehtestamisega. Kaitseala kaitse-eeskirja eelnõu järgi planeeritud kaitsekord otseselt alal ehitustegevust ja arendamist ei välista. Kaitseala valitseja ei saa kooskõlastada tegevust, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit. Seda, kas tegevus kahjustab kaitse-eesmärke või mitte, hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus.</p> <p>Mõju hinnangut kohaliku omavalitsuse eelarvele ja kulude prognoosi piirkonna teedeehitusele ei pea me antud juhul kohaseks ja ka võimalikuks lisada, kuna võimalikud mõjud ja sellest tulenevad kulud selguvad alles konkreetsete tegevuste planeerimisel ja keskkonnamõju hindamise käigus. Need mõjud, mis kaasnevad konkreetse määruse jõustumisega, nagu</p>
--	--	--

		<p>näiteks mõju kohaliku omavalitsuse eelarvele seoses kehtima hakkava maamaksusoodustusega, on seletuskirjas kajastatud.</p> <p>Siseriikliku kaitsekorra kehtestamine ei too arendusprojektidele kaasa täiendavaid kulusid, kuna samad nõuded on kehtinud aastast 2004.</p>
--	--	--

Keit Pentus-Rosimannus
Keskkonnaminister